

Lezingen in Rolduc

Ethiek
Geschiedenis
Politiek
Cultuur
Theologie
Godsdiensten
Filosofie

2017 - 2018

academie

ROLDUC

INLEIDING

Nu de Academie Rolduc haar vierde jaar ingaat, behoort zij reeds tot een vast bestand van vorming en verdieping in Limburg. De gereflecteerde geschiedenis en ons huidige samenleven, reiken ons immers steeds opnieuw onderwerpen aan die onze aandacht vragen.

Daarom zullen wij ook in het academisch jaar 2017-2018 uitdagende thema's aan de orde stellen. Van het 500 jaar geleden begonnen protestantisme tot een Maastrichtse heiligdomsvaart in 2018, van het 'niets' tot democratische maatschappijen, van een verhuisde God tot het fenomeen van de 'sekten', van het geweten tot een theologie van het lichaam: dát zijn de grensstenen en de toetsstenen van het denken, die wij dit seizoen presenteren.

De lezingencyclus van de Academie Rolduc wil vanuit een katholieke achtergrond deze verschillende terreinen belichten. De uitgenodigde inleiders willen ons daarbij een gids zijn en inspireren tot nadenken en tot een dialoog. U bent van harte welkom om aan deze dialoog van gedachten en overtuigingen deel te nemen.

Dr. Detlef Rohling

2

Structuur van de avonden:

19.00 - 19.45 uur:	lezing
19.45 - 20.00 uur:	koffiepauze
20.00 - 20.45 uur:	vervolg lezing
20.45 - 21.30 uur:	vragen en open dialoog

Na afloop van de avond is er de mogelijkheid om in de recreatiezaal van het seminarie met elkaar en de spreker(s) van die avond na te praten. Alle lezingen worden gehouden in de seminarievleugel van abdij Rolduc in Kerkrade.

Het geweten

De pastorale constitutie *Gaudium et spes* van het Tweede Vaticaans Concilie stelt in nr. 16: "In het diepst van zijn geweten ontdekt de mens een wet, die hij zichzelf niet gegeven heeft, maar waaraan hij moet gehoorzamen. De stem van deze wet spoort hem voortdurend aan, het goede lief te hebben en te doen, en het kwade te vermijden, en op het juiste ogenblik zegt ze hem diep in zijn hart: doe dit, doe dat niet. Want de mens heeft een wet, die door God in zijn hart geschreven is, en het maakt zijn waardigheid uit, aan deze wet te gehoorzamen en volgens deze wet zal hij geoordeeld worden. Het geweten is de meest verborgen kern en het heiligdom van de mens, waar hij alleen is met God, wiens stem klinkt in zijn binnenste"

Dit is een prachtige beschrijving van een soort natuurlijke "kennis van goed en kwaad" die ieder van ons heeft. Maar kun je of moet je daarop altijd vertrouwen? Zovele gewetens zijn zó verschillend. Volgens Sigmund Freud is het geweten dan ook niets anders dan een geïnterioriseerde sociale druk, die qua inhoud afhankelijk is van de omgeving. Toch stelt John Henry Kardinaal Newman dat het geweten een normativiteit bezit, die door niets anders kan worden herleid dan tot een ultieme wetgever. Zonder je geweten ben je eigenlijk ook geen mens meer.

Tijdens de lezing zullen we stilstaan bij de volgende vragen: Waar komt het begrip geweten vandaan? Bestaat het geweten uit meerdere onderdelen? Wat is de synderesis? Moet je een dwalend geweten volgen? Wat doe je met je gewetensvorming? Kun je gewetensweigeraar zijn? Waarom toaste de Zalige John Henry kardinaal Newman eerst op zijn geweten en dan pas op de paus? Waar komt de normativiteit van het geweten vandaan? Etc.

Vrijdag 15 september 2017, 19:00 uur

Inleider:

Mgr. Dr. Everard de Jong, hulpbisschop van het bisdom Roermond. Volgde de priesteropleiding van het bisdom Roermond. Studeerde in Rome filosofie aan de Pauselijke Universiteit van St. Thomas van Aquino. Aansluitend ging hij naar de Catholic University in Washington DC, waar hij in 1989 promoveerde tot doctor in de filosofie. Hij is docent filosofie aan het Grootseminarie Rolduc en het Theologisch instituut Rolduc.

GESCHIEDENIS

Het protestantisme bestaat niet

31 oktober 1517 is de traditionele datum van het begin van de protestantse Reformatie. De Noord-Duitse augustijner monnik Maarten Luther zou die dag 95 stellingen op een kerkdeur hebben geprikt.

4 Luther was beslist niet de eerste die in het begin van de 16e eeuw openlijk pleitte voor een grondige kerkhervorming. Velen waren hem reeds voorgegaan, vele anderen zouden nog volgen. Wel leidde een samenloop van omstandigheden al snel tot een kerkscheuring. Luther heeft, zoals de Duitse kerkhistoricus Franzen het treffend uitdrukt, “de lont geworpen in een boordevol kruitvat”. De beweging die hieruit volgde, ontsnapte hem al snel en werd onmiddellijk geannexeerd door de Duitse vorsten, die de kerkscheuring politiek gebruikten. De beweging maakte verder school bij andere kerkhervormers en leidde tot bloedige godsdienstoorlogen in grote delen van Europa. Zo ontstond uiteindelijk een veelheid aan bewegingen en kerkgenootschappen, in een grote diversiteit aan confessionele en theologische opvattingen. Enigszins badinerend mag men dan ook wel zeggen dat “het” protestantisme niet bestaat, er bestaan alleen maar protestanten.

In (Noord)-Nederland koos een deel van de bevolking, iets later in de 16e eeuw, voor het calvinisme. Maar ook hier werd de overgang naar het protestantisme mede bepaald door de politiek, namelijk een separatistische beweging.

Vrijdag 20 oktober 2017, 19:00 uur

Inleider:

Diaken Dr. Régis de la Haye, studeerde theologie aan het Seminarie van de Mission de France te Fontenay-sous-Bois en aan de UTP te Heerlen, hoofdvak kerkgeschiedenis. Promotie op een proefschrift over de abdij Moissac. Docent kerkgeschiedenis en kunstgeschiedenis aan de opleidingen van het bisdom Roermond (Grootseminarie Rolduc, Theologisch Instituut Rolduc en de catechistenopleiding Kairos in Roermond).

POLITIEK

Democratie, probleem of oplossing

Sinds de Griekse filosoof Aristoteles de mens als een 'zoon politikon', een 'op gemeenschap gericht wezen' omschreven heeft, denken wij over de best mogelijke manier van menselijke samenlevingen na. In de loop van de geschiedenis hebben wij globaal gezien een aantal verschillende modellen toegepast en uitgeprobeerd. Hoewel de Grieken al 2500 jaar geleden voor het eerst een democratie invoerden, heeft deze samenlevingsvorm tot in de moderne tijd maar weinig voorstanders gekend. Wereldwijd hebben vooral monarchieën het aanschijn van de aarde gestalte gegeven. Na de Tweede Wereldoorlog heeft de democratie echter sterke voortgang gemaakt, zodat vele staten haar als bestuursstelsel hebben ingevoerd.

De laatste jaren zien we echter juist in de democratische landen bewegingen ontstaan die de verworvenheden van de democratie kritisch bezien en aan een ander model – de autocratie - de voorkeur geven. Is de historische houdbaarheidsdatum van de democratie soms afgelopen? Heeft democratie nadelen met zich meegebracht, die alleen door een radicale wissel te verhelpen zijn? Of zijn mensen in een democratische samenleving economisch moe gestreden, zodat alleen één krachtige leider hen naar een nieuw geluk kan brengen? Is het wel de moeite waard om ook in de toekomst voor een democratie in te staan en er zelfs voor te 'vechten'?

Met deze vragen als leidraad willen wij op deze Academie-avond over ons hedendaagse en wellicht toekomstige samenleven nadenken.

5

Vrijdag 17 november 2017, 19:00 uur

Inleider:

Dr. Detlef Rohling, priester van het bisdom Roermond. Gepromoveerd aan de universiteit van Keulen tot doctor in de filosofie. Hij is docent filosofie aan het Grootseminarie Rolduc.

God is verhuisd

Wie denkt dat God uit Nederland verdwijnt, heeft het mis. De traditionele kerken hebben het wel zwaar. Ze lopen leeg en kerkgebouwen krijgen een andere bestemming. Dat is het dominante beeld. In een gesecculariseerde omgeving wordt God echter ook weer ter sprake gebracht. Door mensen die geen 'last' hebben van institutionele kerkelijke verwickelingen. Uit de gelovige tradities van het christendom kunnen verhalen worden aangereikt die maatschappelijke ontwikkelingen relativeren en misschien zelfs bijsturen. Daarmee zou vanuit die traditie een belangrijk bijdrage worden geleverd aan het welzijn van onze samenleving.

God valt niet samen met kerken. Hij is verhuisd en mensen gaan opnieuw op zoek naar het adres waar ze Hem kunnen vinden. Wat betekent dit nu voor kerkelijke organisaties zoals parochies en protestantse gemeenten? In de kern is de vraag hoe zij de aansluiting met de wereld om hen heen vinden en zich (weer) maatschappelijk relevant kunnen maken? Niet omdat hun voortbestaan in het geding is, maar omdat ze ervan overtuigd zijn dat ze een boodschap aan de wereld hebben. Een boodschap van geloof, hoop en liefde, die mensen kan verbinden. Andere dingen doen en dingen anders doen, is de boodschap. Tegen de stroom in en dat vergt vooral geloof.

Vrijdag 19 januari 2018, 19:00 uur

Inleider:

Mr. Petra M.M. Stassen werkte gedurende 25 jaar als juridisch adviseur in de R.-K. Kerk in Nederland. Sinds 2010 is zij zelfstandig gevestigd. Zij schreef samen met Ad van der Helm vier boeken.

THEOLOGIE

De theologie van het lichaam

7

In een heel aantal catecheses heeft de heilige paus Johannes Paulus II gesproken over liefde, de relatie tussen man en vrouw en de bedoeling van God met het gezin. Deze catecheses hebben de naam "Theologie van het lichaam" gekregen en zijn inmiddels over heel de wereld een grote bron van studie en verdieping. Johannes Paulus II wordt geprezen om zijn diepe antropologische inzichten in deze catecheses, waarin hij de menselijke ervaringen uit het huwelijk in verbinding brengt met het geloof in God. Zo wordt duidelijk hoe het gewone leven van mensen beantwoordt aan Gods roeping en bedoelingen. Overigens wordt juist dit aspect ook vaak door paus Franciscus benadrukt.

Wat houdt deze "Theologie van het lichaam" eigenlijk in? Wat betekent het voor ons eigen leven en hoe kunnen ook wij verdieping van ons geloof vinden vanuit onze menselijke ervaringen? Op deze vragen zal worden ingegaan en zo wordt duidelijk hoe de inzichten van Johannes Paulus II ook voor de mensen van vandaag nog steeds van grote waarde zijn.

Vrijdag 23 februari 2018, 19:00 uur

Inleider:

Dr. Lambert Hendriks, priester van het bisdom Roermond. Gepromoveerd tot doctor in de gewijde theologie aan de Lateraanse universiteit in Rome. Rector van het Grootseminarie Rolduc en tevens docent ethiek en moraaltheologie aan dit instituut.

GODSDIENSTEN

Sekten

Sinds de jaren 1960-1970 zijn er grote verschuivingen in het religieuze landschap te zien. Veel mensen gaan zich loskoppelen van de christelijke leer en de kerken en zoeken hun 'geluk' bij alternatieve bewegingen of stromingen. De moderne innerlijke 'leegte' is zeker een reden voor het opkomen van zulke groeperingen of sekten. Maar wie zijn de leden of aanhangers ervan? Wat steken hun leden op als zij deze leringen volgen of bepaalde spirituele technieken beoefenen? En wanneer mag je een groepering een sekte noemen?

De meeste bewegingen starten met een min of meer charismatische stichter (zelden: stichteres) en bouwen dan een groep van leerlingen en aanhangers op, die de leer en de technieken van de 'goeroe' volgen. De rol van deze goeroe is misschien het meest opvallende kenmerk van een sekte. Maar wanneer is iemand een goeroe? Heilige mensen kunnen best goeroe's zijn, maar zijn alle goeroe's heiligen? In de tegenwoordige tijd lijkt het eerder dat zij vooral goede zakenmensen zijn, want zij of hun naaste volgelingen bouwen globale organisaties op, doen aan fondsenwerving, PR en klantenbinding. Ze kennen en bespelen dus de kapitalistische 'marktmechanismen'.

Ondanks dit alles kun je in sekten veel leren - als je maar je eigen verantwoordelijkheid niet opgeeft! Maar er zijn ook mensen die hulp nodig hebben, waar komt die dan vandaan?

8

Vrijdag 6 april 2018, 19:00 uur

Inleidster:

Dr. Helene Etminan, Godsdienstwetenschapper; gepromoveerd in de spiritualiteit en tevens docente wereldreligies aan het Theologisch Instituut Rolduc (TIR).

A photograph showing several light-colored wooden blocks arranged in a row on a light surface. The blocks are stacked to spell out the word 'Sekte' in a simple, sans-serif font. The background is blurred, showing more wooden blocks scattered around.

CULTUUR

Heiligdomsvaart

9

Op 24 mei 2018 begint voor de 55e keer de 'Heiligdomsvaart' in Maastricht. Dan loopt Maastricht en de verre omgeving weer uit om een week lang geloof, geschiedenis en traditie van de oudste stad van Nederland te vieren en te beleven.

In tal van activiteiten wordt aan Sint Servaas herinnerd, de eerste bisschop van Maastricht. Hoogtepunten zijn de twee grote processies. Elke editie van de Heiligdomsvaart kent een thema dat een bepaald aspect van het geloof onder de aandacht brengt en uitdraagt. Het thema van de Heiligdomsvaart 2018 is "Doe goed en zie niet om".

Deze avond van de Academie Rolduc wil zowel de geschiedenis en de aloude betekenis van de Heiligdomsvaart, als ook de actualiteit van dit morele appel belichten. Welke impulsen kan een eeuwenlange traditie van geloofsovertuiging en pelgrimsgeest aan onze moderne samenleving geven? Wat zegt het over ons mensen wanneer wij ook in een sterk geseclariseerde cultuur deze uitingen van geloof en vroomheid bewaren en bevorderen? Uitnodigend tot een eigen beleving van de Heiligdomsvaart, wil de Academielezing – als het ware op de 'vooravond' van dit grootse evenement – achtergronden en actualiteiten samenbrengen.

Vrijdag 11 mei 2018, 19:00 uur

Inleider:

Deken John Dautzenberg is in 1992 priester gewijd en werkte als kapelaan in de Augustinusparochie in Geleen. Vanaf 1997 was hij pastoor van de Martinusparochie in Tegelen en later ook van Steyl en Belfeld. Sinds 2009 was hij vicevoorzitter van het dekenaat Venlo. Vanaf 6 november 2016 is hij deken van het dekenaat Maastricht.

FILOSOFIE

Het niets

Een van de grote vraagstukken waarmee de mens zich van oudsher geconfronteerd weet, is het vraagstuk waarom er iets is in plaats van niets. Vanaf de eerste overwegingen in de 'primitieve' mythologieën tot aan de laatste voorstellingen van de moderne natuurkunde is er een doorlopende zoektocht waarneembaar, die als doel heeft om een definitief antwoord op deze vraag te geven. In de loop van de eeuwen hebben zowel filosofen, theologen als natuurwetenschappers zich op de oplossing van het raadsel geworpen. Dit heeft geleid tot een veelheid van opvattingen, die een enorme diversiteit aan verklaringsmodellen vertegenwoordigt. Sommige van deze duidingen kenden een wederzijdse ondersteuning en versterking, maar meer nog kwamen en komen er ideeën voor het voetlicht die geheel of gedeeltelijk in tegenspraak zijn met elkaar. Zo is de christelijke creatio ex nihilo-gedachte – aanvaard als dogma in de tweede helft van de 2e eeuw – niet verenigbaar met het denken van een Griekse wijsgeer als Parmenides, 6e eeuw vóór Chr. Terwijl een dergelijke voorstelling van zaken wel weer terugkomt, maar dan zonder goddelijk ingrijpen, in het werk van een hedendaagse natuurkundige als Lawrence Krauss, die in 2012 een boek presenteerde met de veelzeggende titel *A Universe from Nothing*.

Deze lezing probeert wat orde aan te brengen in de chaos. Zij gaat na hoe de idee van het niets zich in de loop van de tijd ontwikkeld heeft binnen de aangegeven intellectuele aandachtsvelden en hoe deze steeds weer van een 'nieuwe' uitleg werd voorzien. Hierbij legt zij de nadruk op de ontwikkelingen zoals zij zich hebben voorgedaan in 2500 jaar wijsbegeerte en natuurwetenschap. Zij maakt hierbij een uitstapje naar een tweetal oosterse filosofieën, Boeddhisme en Taoïsme, waarin het niets-begrip een rol van betekenis speelt en die ook enige invloed uitoefent op de westerse theorievorming omtrent de grote probleemstelling tegenover welke wij ons nog steeds geplaatst zien: waarom is er eerder iets is dan niets?

10

Vrijdag 8 juni 2018, 19:00 uur

Inleider:

Drs. Hubert Timmermans, FRAS: filosoof en taalkundige. Docent Kosmologie aan het Grootseminarie Rolduc, docent filosofie aan het Center for European Studies, Maastricht University. Fellow van de Royal Astronomical Society (Londen).

THEOLOGISCH INSTITUUT ROLDUC

Het Theologisch Instituut Rolduc (TIR) is een kerkelijke onderwijsinstelling voor katholieke theologie, van het bisdom Roermond.

Het TIR biedt een filosofische, theologische en pastorale opleiding aan voor hen die als:

11

- permanent diaken,
- pastorale medewerk(st)er of als
- assistent geestelijke verzorger

willen gaan werken in of vanuit de Kerk.

Ook is er een opleiding voor hen die in het middelbaar onderwijs het vak:

- godsdienst / levensbeschouwing (erbij) willen doceren (indien reeds onderwijsbevoegd).
- Voor geïnteresseerden is het mogelijk afzonderlijke colleges als cursist te volgen (examenverplichting).

Voor informatie over het TIR kunt u terecht bij:

Rector Dr. Lambert Hendriks

Telefoon: 045-5 46 68 10

E-mail: rector@rolduc.nl

Op 4 mei 2018 (10:00 uur) is er weer een uitgebreide info-ochtend voor geïnteresseerden. Berichtgeving volgt t.z.t.

BIBLIOTHEEK ROLDUC

Het grootseminarie Rolduc, waar alle lezingen van de Academie plaatsvinden, beschikt over een zeer uitgebreide bibliotheek. Naast de hoofddisciplines filosofie en theologie, is er ook een ruim aanbod aan literatuur over spiritualiteit, (kerk-)geschiedenis, heiligenlevens en Limburgensia (Limburgse cultuur en geschiedenis). Het staat iedereen vrij om (gratis) lid te worden van de bibliotheek en de eigen geest te verrijken en te verdiepen. De bibliotheek is van maandag t/m vrijdag geopend van 13.00 – 16.30 uur. Een eerste indruk biedt bovendien de online-catalogus op: www.rolduc.nl of het contact met de medewerkers onder: bibliotheek@rolduc.nl of telefonisch (045-5466821).

INFORMATIE

en aanmelding voor de lezingen van de Academie Rolduc:

De lezingen vinden plaats in de seminarievleugel van
Abdij Rolduc
Heijendallaan 82, 6464 EP Kerkrade
(Navigatie instellen op Kerkrade, Roderlandbaan)

De kosten zijn per avond: € 5,-. Ter plaatse te voldoen.

Aanmelding is gewenst (bij voorkeur per e-mail) bij:

Diaken Ton Batens

E-mail: academie.rolduc@gmail.com

Tel.: +31 (0)6 15 85 80 42

Omgeving Kerkrade / Herzogenrath:

